

УДК 159.923

С 74

Зоряна СПРИНСЬКА

ПСИХОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ОСОБИСТОСТІ АМБІДЕКСТРА

У статті проаналізовано психологічні особливості латеральної організації мозку людини; з'ясовано вклад структури правої та лівої півкуль мозку у формування складної гами емоційних переживань людини; здійснений психологічний аналіз особистості амбідекстра. Представлено результати емпіричного дослідження відмінності різноманітних проявів емоційної сфери праворуких, ліворуких дітей та дітей-амбідекстрів.

Ключові слова: *профіль латеральної організації мозку, емоційна сфера особистості, праворука/ліворука дитина, амбідекстр.*

В умовах тотальних реформ у всіх сферах життєдіяльності людини все частіше говорять про те, що з'являються діти “нової цивілізації” [7, 24], які якісно відрізняються своєю поведінкою та індивідуально-психологічними характеристиками. Часто вони ставлять батьків і педагогів у безвихідь, залишаючи їх у подиві: що ж це – “особливості” виховання чи вроджені властивості особистості? Саме тому у всьому світі психологи, педагоги, педіатри й інші фахівці, що працюють з дітьми, заговорили про якісні індивідуально-психологічні відмінності, що все частіше виявляються у підростаючого покоління [3], [4].

Часто можна почути, що діти зараз якісь інші, не такі, як раніше – нестерпні, некеровані, не піддаються навчанню, гіперактивні, неухважні тощо. Медики свого часу ставили таким дітям діагнози ММД (мінімальна мозкова дисфункція), СДУ (синдром дефіциту уваги), СДУГ (синдром дефіциту уваги з гіперактивністю), аутизм та призначали відповідну терапію. Але

сьогодні

© Спринська Зоряна, 2010

науковці довели, як латеральна організація мозку дитини проявляється в індивідуально-психологічних відмінностях (які не завжди є негативними), емоційній, поведінковій сфері тощо. Конструктивність проявів індивідуально-психологічних характеристик є важливою проблемою не тільки теоретичних, але і практичних аспектів розвитку психологічної науки. Латеральна організація мозку на основі особливостей профілю викликає інтерес у контексті зростаючої уваги до проблеми індивідуальних відмінностей і типології норми. Цікавим напрямом у цьому контексті є вивчення амбідекстрії.

Амбідекстрія (від лат. *ambi* – “обидва” і лат. *dextrum* – “правий”) – відсутність явно вираженої мануальної асиметрії, яка виявляється в тому, що людина або тварина рівною мірою володіє правою і лівою рукою (лапою), без виділення ведучої. Амбідекстрія може бути зумовлена генетично або вироблена у результаті тренування. Симетрія як рівність, тотожність та асиметрія як нерівність, неоднозначність, неоднорідність є загально-філософськими категоріями, що відображають основні принципи організації матеріального світу.

Розробка цієї проблеми пов’язана з реалізацією Національної програми “Діти України” (Указ Президента від 18.01.1996 № 63/96 “Про Національну програму “Діти України”). Основною метою Національної програми “Діти України” є забезпечення права кожної дитини народитися здоровою, вижити і мати умови для всебічного розвитку, бути надійно соціально і психологічно захищеною.

Сучасні науково-психологічні погляди на проблему узгодженості роботи м’язів цілком залежать від досконалості командних центрів мозку [3,18]. О.Горошко наголошує, що краще розвинена не сама права рука, а рухові центри лівої півкулі, які нею керують. Тому правильно говорити не про провідну руку, а про провідну півкулю мозку. На думку Н.Ребрової [10], яка досліджувала перехресне управління м’язовим апаратом, не слід забувати особливість функціональної організації нашого мозку. За роботу правих м’язів людського

тіла відповідає ліва півкуля, за роботу лівих м'язів – права. Саме тому, підкреслюють Н.Брагіна, Т.Доброхотова оцінки розповсюдженості знаків асиметрії рук у популяції людей неоднозначні: від 60 до 95% праворуких, від 15 до 2% ліворуких та від 25 до 3% амбідекстрів [2]. Про незалежність особливостей функціональної асиметрії головного мозку від статі пише О.Горошко [3].

Результати сучасних досліджень різних наукових колективів із різними методологічними підходами, свідчать про неоднозначний вклад структури правої та лівої півкуль мозку у формування складної гами емоційних переживань людини. Є.Хомська[6] та О.Дубровська [13,12] довели, що “особливості міжпівкульної взаємодії в моторній сфері пов'язані зі специфікою виконання різноманітних когнітивних завдань та особи-востями емоційного реагування”. Вивчаючи емоційну сферу дитини-амбідекстра, О.Лурія розглядає такі основні категорії профілів латеральної організації мозку: “чисті” правші; праворукі, коли домінування правої руки визначається різними варіантами домінування вуха або ока (іноді їх називають “змішані”) і “чисті” лівші; ліворукі, коли домінування лівої руки визначається різними варіантами домінування вуха або ока; вони також інколи належать до групи “змішаних” [8].

Сьогодні майже відсутні дані про амбідекстрів: з незрозумілих причин група індивідів відсутня при аналізі різноманітних психологічних феноменів. Водночас багаточисленні чинні та отримані нами дані вказують на те, що досліджувані амбідекстри є серед типів ПЛЮ [7, 45].

Як правило, інформація про симетрію функцій належить до мануальних реакцій. Дослідження А.П. Чуприкова продемонструвало, що амбідекстри (на основі самооцінки і тестів) є у всіх вибірках досліджуваних, їхній відсоток коливається від 2,1 до 6,7. Правда, автор, крім, “класичних” груп праворуких, ліворуких і амбідекстрів часто ще виділяв групу, “слабоправорукі”, а їхня кількість уже досягла 8,8% – 9,2% [12].

За даними досліджень М.Безруких, більше амбідекстрів (по руці) було виявлено і серед дітей молодшого шкільного віку (серед 7–9-річних – 6,6%), причому, з віком простежується зниження кількості амбідекстрів: серед 14–15-річних – 4,4%, а

серед 16–17-річних – 1,7%. Цікаво, що амбідекстрів більше серед хлопчиків – статеві відмінності в основному відмічалися лише у молодшому віці [1].

На думку І.Єфімової, дослідження рукості, виявленої лише за допомогою опитувальника, виявляє меншу кількість амбідекстрів порівняно з результатами аналогічного дослідження за допомогою тестів. Так, за самооцінкою, серед юнаків-студентів амбідекстрів було 10,1%, а серед дівчат – 6,0%. Загальна оцінка мануальної асиметрії досліджуваних (на основі розрахунку Кас) з використанням комп'ютерного варіанту темпінг-тесту засвідчує факт, що амбідекстрів серед юнаків виявлено 28,8%, а серед дівчат – 30%. Більший відсоток людей з симетрією мануальних функцій було виявлено за допомогою темпінг-тестів, ніж при роботі з опитувальниками. Тобто, самооцінка досліджуваних не завжди відповідає реальності і може призвести до хибних висновків. Автором дослідження показано, що серед тих, хто вважає себе правшами, багато лівшів і амбідекстрів [7, 48].

При використанні комплексу мануальних тестів і об'єктивних проб, Є.Хомська і І.Єфімова показали, що у студентів серед юнаків амбідекстрів (по руці) 16%, а серед дівчат – 26%, водночас на основі тільки суб'єктивної оцінки їх було, відповідно, 9% і 18%. Об'єктивні оцінки виявляють більший відсоток людей з симетричною організацією мозку, аніж тільки анкетування або пряме питання про ведучу руку. Найбільше розходження між об'єктивними типами оцінок рукості і результатами анкетування зустрічається серед жінок [7, 13].

Досліджуючи функціональну асиметрію нижніх кінцівок, Н.Реброва вказувала, що симетрія ніг спостерігалася у 26,8% юнаків й 23,5% дівчат [10]. За даними М.Безруких, у молодшому шкільному віці симетрія ніг у дівчат виявляється у декілька разів частіше (у 35%), ніж у хлопчиків (6,7%). До 14 – 15 років ці показники вирівнюються: у хлопчиків – 32%, а у дівчат – 38%, а до 16 – 17 років відсоток симетрії ніг зменшується, також немає статевих відмінностей: серед хлопців 14,3%, а серед дівчат 14,0% [1].

За часом реакції на латералізований звуковий подразник особи без вираженої асиметрії слуху становлять: серед юнаків 34,8%, а серед дівчат 51,0%. Однак серед амбідекстрів (виявлена лише за самооцінкою) дана латеральна ознака у слуховій системі відмічається рідше всього: серед них більше “правовухих” і відносно великий відсоток “лівовухих”. Серед праворуких (на основі самооцінки) симетрія у слуховій системі була виявлена у 21%, а серед ліворуких – у 31,25% (Є.Хомська [13]).

Відсоткове відношення симетрії-асиметрії у зоровій системі значно залежало від використання різних проб, а конкретно – яку функцію при цьому вивчали. Так, при дослідженні асиметрії з критичної частоти світлових спалахів функціональна симетрія зафіксована у юнаків в 4% випадках і у дівчат – в 9%. Аналогічні дані були отримані за допомогою методики “біфіксації в просторі”, коли серед підлітків симетрія зору виявлялась у 6,2%. Але при використанні інших методик – “діоптичне споглядання” і фузійні методики – кількість симетрії досліджуваних зросла у декілька раз, вона склала, відповідно, 53,1% і 20,0% (О.Дубровська [6]).

У дослідженнях О.Дубровської, коли використовувалась методика виявлення типів зорової асиметрії, в частині “методики типів пізнання розфокусованого зображення” серед студентів психологів було виявлено 35% зі змішаними способами сприйняття, а серед студентів художників – 20% [6].

При оцінці зорової асиметрії на основі двох методик (проба Розенбаха і тест “карта з дірками”) симетричні зорові функції відмічені були у 26% юнаків і 32% дівчат за даними Є.Хомської. Як бачимо, симетрія в зоровій системі частіше спостерігалась у жінок. У жінок-амбідекстрів (на основі самооцінки) симетрія в зоровій системі переважала над іншими латеральними ознаками; у чоловіків-амбідекстрів (на основі самооцінки) при високих відсотках “правозорих” симетричні відповіді становили близько 20% [7]. Симетричні показники у зоровій системі у праворуких і ліворуких (на основі самооцінки) зауважені, відповідно, в 26,5% і 25% випадках.

Отже, результати сучасних досліджень засвідчують той факт, що амбідекстри наявні у різних вибірках, тільки

розподілені вони нерівномірно. Амбідекстрів більше серед жінок у будь-якій групі досліджуваних.

У сучасній нейропсихології особливу увагу приділено емоційним проявам та особливостям їх диференціації у сприйнятті базальних емоцій у представників різних типів ПЛО. О.Горошко довела, що в амбідекстрів спостерігалась загальна сповільненість реакцій у сприйманні емоцій; достовірно більша величина часу реакцій на емоційні стимули всіх модальностей; найвище значення часу реакцій були на стимул “радість”, коротші – “страх” і “гнів” [3].

Поняття “емоційно-особистісні якості” у сучасній психології ще потребує свого вивчення. Виділення цього рівня емоційно-особистісної сфери необхідно, особливо у амбідекстрів. Він охоплює різні емоційно-особистісні прояви, і передусім ті, які аналізуються за допомогою психодіагностичних методів – тестів, побудованих на самозвітах досліджуваних про свій емоційний стан. Ці методи виявляють емоційно-особистісні прояви, перебігаючи на свідомому рівні і характеризуючи “емоційне самоусвідомлення” (самопочуття, настрій, ставлення тощо).

Нас цікавить, чи існують відмінності у прояві емоцій серед правшів, лівшів та амбідекстрів? Щоб дати відповідь на ці запитання, слід вивчати особливості латеральної організації мозку дитини – молодшої особистості, яка ще перебуває у стадії формування. І щоб цей процес став конструктивним, варто знати, що система нашого тіла перебуває у тісному взаємозв’язку з мозком та безпосереднім виявом емоцій.

Метою даної статті є з’ясування особливостей емоційної сфери дитини-амбідекстра та порівняння її показників з аналогічними показниками емоційної сфери у ліворуких і праворуких дітей.

Проведене нами емпіричне дослідження мало психодіагностичний характер. Його мета, по-перше, з’ясувати відсоток праворуких, ліворуких та амбідекстрів серед дітей молодшого шкільного віку; по-друге, дослідити різноманітні показники емоційної сфери та здійснити порівняльний аналіз цих показників у праворуких, ліворуких та амбідекстрів.

Вибірку склали учні молодшого шкільного віку у кількості 50 осіб.

Для оцінки функціональної асиметрії рук були підібрані проба В.П.Леутін, Е.І. Ніколаєвої та опитувальник для визначення рукості (для дітей) [7]. Вивчення емоційної сфери дітей-амбідекстрів було здійснене за допомогою такого психодіагностичного інструментарію: спостереження, бесіда, методика діагностики потреби у нових відчуттях М. Цукермана, методика диференційної діагностики депресивного стану Зунге, тест Люшера, методика диференційної діагностики депресивного стану В.А. Жмурова, шкала оцінки значимості емоцій Додонова [9].

За результатами функціональних проб асиметрії рук було виявлено, що у вибірці досліджуваних праворуких 46%, ліворуких 38%, амбідекстрів 16%.

У результаті емпіричного дослідження нами були отримані дані, які ми змогли використати для аналізу і порівняння показників емоційної сфери праворуких, ліворуких та амбідекстрів. Характерною особливістю емоцій є те, що вони охоплюють особистість в цілому – здійснюючи майже блискавичну інтеграцію, тобто об'єднання в єдине ціле всіх функцій організму, емоції сигналізують про корисні або шкідливі впливи на організм, завдяки цьому вони мають універсальне значення для життя організму. Охоплюючи всі різновиди переживань людини – від глибоко травмуючих страждань до високих форм радості та соціального відчуття життя, – емоції стають як позитивним чинником у життєдіяльності, підносячи активність організму, так і негативним, пригнічуючи всі його функції.

Пошук нових відчуттів має надзвичайно важливе значення для індивіда, оскільки постає у ролі саморегуляційного механізму, тобто, стимулює емоції та уяву, розвиває творчий потенціал особистості, що в кінцевому результаті веде до його особистісного росту. Результати нашого дослідження у 12% дітей виявили низький рівень потреби у відчуттях, у 72% – середній рівень та у 16% школярів – високий рівень потреби у нових відчуттях. Розподіл тестових оцінок за ПЛЮ мозку дітей поданий у таблиці 1.

Таблиця 1

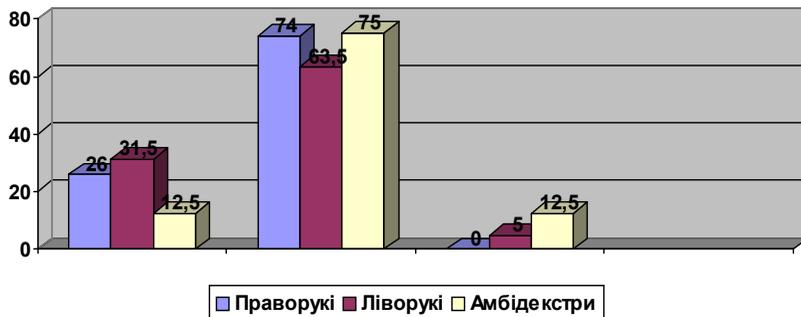
**Показники рівня потреби у нових відчуттях у дітей
з різним ПЛЮ мозку**

Рівень	∑ %	Праворуки	Ліворуки	Амбідекстри
Низький	12%	13%	16%	0%
Середній	72%	83%	68%	50%
Високий	16%	4%	16%	50%

Отримані дані свідчать, що низький рівень потреби у відчуттях характерний лише для праворуких (13%) і ліворуких дітей (16%), тобто, вони більшою мірою передбачливі, обережні, стабільні та не потребують нових вражень чи інформації від життя. Амбідекстрів з низьким рівнем потреби у відчуттях не виявлено. Середній рівень представляють 83% праворуких дітей, 68% – ліворуких та 50% амбідекстрів. Це діти, які вміють контролювати такі потреби, вони помірковані в їх задоволенні, тобто, з одного боку, вони відкриті новому досвіду, з іншого – стримані і помірковані у потрібні моменти.

Щодо високого рівня потреби у відчуттях, то він притаманний 50% амбідекстрів, 16% ліворуких та лише 4% праворуких дітей. Такі результати дають змогу твердити про те, що амбідекстри відрізняються від праворуких та ліворуких дітей рівнем потреби у нових відчуттях. Зокрема, амбідекстрам властивий потяг часто неконтрольований, до нових відчуттів, що може провокувати дитину до участі у ризикованих авантюрах і організаціях.

Не менш важливими у формуванні емоційної та особистісної сфери молодшого школяра є негативні переживання – депресія, апатія, гіпотимія, дисфорія, тривога, страх тощо. Депресія – це афективний стан, що характеризується негативним емоційним фоном, змінами у мотиваційній сфері, когнітивних уявленнях і загальною пасивністю поведінки [8].

Суб'єктивно людина переживає, насамперед, важкі, болісні емоції і переживання – пригніченість, тугу, відчай. У стані депресії потяги, мотиви, волева активність різко знижені; людині властиві думки про власну відповідальність за різноманітні неприємні, важкі події, що відбулися у її житті або у житті її близьких. Відчуття провини за події минулого і відчуття безпорадності перед життєвими труднощами поєднуються з відчуттям безперспективності. Самооцінка різко знижена. У стані депресії характерні сповільненість, безініціативність, швидка стомлюваність, – все це призводить до різкого падіння продуктивності. У важких, тривалих станах депресії можливі спроби самогубства.

При дослідженні схильності до депресії було виявлено, що у всіх праворуких дітей (100%), 94,5% ліворуких та у 86% амбідекстрів діагностовано стан без депресії. Стан легкої депресії ситуативного чи невротичного характеру виявлено у 5,5% ліворуких і 14% амбідекстрів. Також можемо виділити три отримані нами рівні депресії (рис.1):

- ✓ депресія відсутня чи незначна (26% праворуких, 31,5% ліворуких, 12,5% амбідекстрів ;
- ✓ депресія мінімальна у 74% праворуких, 63,5% праворуких та 75% амбідекстрів ;
- ✓ легка депресія діагностована у 5% ліворуких та 12,5% амбідекстрів.

Рис. 1. Рівні депресивного стану (за В.А. Жмуровим) за типами ПЛЮ (%)

Такий розподіл даних засвідчує, що амбідекстри найбільш схильні до депресії та піддаються впливу оточення.

За допомогою тесту М. Люшера ми оцінювали інтенсивність стресу, сумарне відхилення від автогенної норми Вольнефера та коефіцієнт вегетації К. Шипова. Ці показники дали можливість нам визначити, у кого простежується схильність до стресу та тенденцію до наростання стресу; розвиток механізмів саморегуляції, адаптивності; наявність симпатичного чи парасимпатичного домінування.

Стрес – це неспецифічна реакція організму у відповідь на несподівану та напружену ситуацію; це фізіологічна реакція, що мобілізує резерви організму і готує його до фізичної активності типу спротиву, боротьби, до втечі. Оцінюючи інтенсивність стресу, ми брали до уваги кількість знаків “!” у першому і другому виборі, що показує тенденцію до наростання стресу. У першому виборі серед 30% праворуких, 58% ліворуких та 62,5% амбідекстрів спостерігається схильність до стресу, але лише в 40% праворуких і 75,5% амбідекстрів – зауважена тенденція до наростання стресу (рис.2).

На мозок людини безперервно діють різноманітні кількісно та якісно подразники внутрішнього світу та довкілля. Виникнення несподіваної і напруженої ситуації призводить до порушення рівноваги між організмом і навколишнім

середовищем. Настає неспецифічна реакція організму у відповідь на цю ситуацію – стрес.

Рис. 2. Оцінка інтенсивності стресу дітей з різними типами ПЛО (за Люшером) (%)

Усі біологічні організми мають життєво важливий вроджений механізм підтримки внутрішньої рівноваги і балансу. Сильні зовнішні подразники можуть порушити цю рівновагу. Організм реагує на це захисно-приспосувальною реакцією. Якщо подразник не зникає, стрес підсилюється, розвивається, викликаючи в організмі багато особливих змін – організм намагається захиститися від стресу, попередити його або придушити. Однак можливості організму не безмежні, він при сильному стресовому впливі швидко виснажується, що може призвести до захворювання і навіть смерті людини.

Стрес може мати позитивний, мобілізуючий вплив на діяльність особистості. Однак, якщо він досягає критичного рівня, виникає дистрес, що може призвести до повної дезорганізації. Тому оптимізація будь-якого виду діяльності повинна охоплювати комплекс завдань, що попереджають причини появи стресу.

Результати нашого дослідження стверджують, що механізми саморегуляції та адаптивності, що найбільшою мірою розвинуті у праворуких дітей, а найменше – у амбідекстрів.

Наступне, що ми намагалися дослідити, був коефіцієнт вегетації (КВ) Шипова, який є індикатором особливостей функціонування вегетативної нервової системи, фіксуючи наявність симпатичного чи парасимпатичного домінування.

Як відомо, життєдіяльність вищих організмів регулюють два відділи вегетативної нервової системи: симпатична і парасимпатична. При порушенні першої відбувається розширення зіниць, підвищується ритм серцевих скорочень, звужуються судини, підвищується кров'яний тиск, розслаблюються м'язи шлунково-кишкового тракту. А при подразненні парасимпатичної нервової системи зіниці звужуються, серцевий ритм сповільнюється, зменшується просвіток бронхіол, зате посилюється перистальтика шлунку і кишківника, підвищується слиновиділення та секреція травних залоз, звужуються коронарні системи серця. При цьому часте подразнення симпатичної нервової системи не минає безслідно для організму і загрожує істотним підвищенням ризику серцево-судинних захворювань, аж до інфарктів із летальним кінцем.

Більше того, симпатична нервова система часто-густо активується в умовах, коли жодної небезпеки для життя немає. Наприклад, у вуличній тисняві, при складанні іспитів чи проходженні співбесід, особливо чеканні. Як важливий чинник, що сприяє виникненню депресії, синдрому хронічної втоми та відчуття соціальної ізоляції, виділяють саме знижений поріг збудливості симпатичної нервової системи. Результати нашого дослідження вказують на те, що серед досліджуваних домінує:

- *парасимпатичне нервове збудження* – 70% праворуких, 63% ліворуких і 50% амбідекстрів.
- *симпатичне нервове збудження* – 26% праворуких, 21% ліворуких і 37,5% амбідекстрів.
- *вегетативний баланс* – 4% праворуких, 16% ліворуких і 12,5% амбідекстрів.

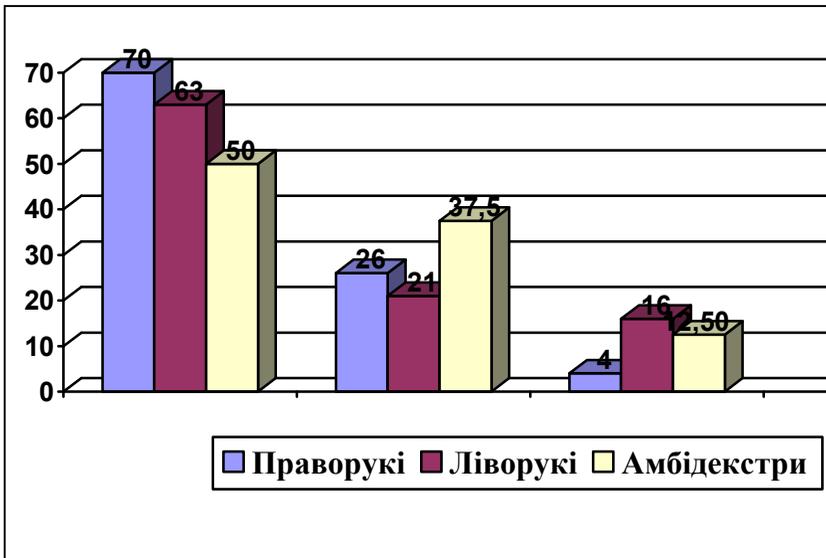

Рис. 3. Типи домінування нервової системи серед досліджуваних з різними ПЛЮ

За результатами теоретико-емпіричного аналізу особистості амбідекстра можна сказати, що емоційна сфера такої дитини характеризується неповторністю і має своє специфічне забарвлення. Нами було виявлено, що амбідекстри порівняно з іншими дітьми з різними типами ПЛЮ мозку, вирізняються особливими результатами – це стосується найвищого рівня потреби у нових відчуттях, найбільшій схильності до депресії та стресу, найслабше розвинутими механізмами саморегуляції та адаптивності, парасимпатичним домінуванням нервової системи.

З'ясування особливостей формування та становлення особистості амбідекстра ще потребує свого вивчення, тому перспективою дослідження є вивчення статевих, гендерних, вікових характеристик дітей з різними профілями латеральної організації мозку.

Література

1. Безруких М.М. Леворукий ребенок в школе и дома. / М. Безруких. – Е. : “Вентана-Граф”, 2003. – 93 с.
2. Брагина Н.Н. Функциональная асимметрия человека. Медицина. / Н. Брагина, Т. Доброхотова. – М. : Логос, 1988. – 240 с.
3. Горошко Е.И. Функциональная асимметрия мозга, язык, пол: аналитический обзор. / Е. Горошко. – М. : “ИНЖЭК”, 2005. – 280 с.
4. Джеймс Т. Если ваш ребенок не такой как все : о воспитании чувствительных детей / Т. Джеймс. – М. : ООО ИД “София”, 2005. – 235 с.
5. Доброхотова Т.А. Левши / Т. Доброхотова, Н. Брагина. М. : Книга, 1994. – 230 с.
6. Дубровская Е.В. Зрительная асимметрия и особенности социальной перцепции у представителей различных профессий. Актуальные вопросы функциональной межполушарной асимметрии. / Е.В. Дубровская. – М. : Просвещение, 2001. – 58 с.
7. Ефимова И.В. Амбидекстры. Нейропсихология индивидуальных различий. / И.В.Ефимова. – СПб. : КАРО, 2007. – 160 с.
8. Лурия А.Р. Основы нейропсихологии. / А. Лурия. – М. : Академия, 2003. – 384 с.
9. Практическая психодиагностика. Методики и тесты : [учебное пособие / редактор-составитель Д. Я. Райгородский]. – Самара : Издательский Дом “БАХРАХ-М”, 2002. – 672 с.
10. Реброва Н.П. Функциональная межполушарная асимметрия мозга человека и психические процессы. / Н. Реброва, М. Чернышова. – СПб. : Речь, 2004. – 289 с.
11. Спрингер С. Левый мозг, правый мозг. / С. Спрингер, Г. Дейч. – М. : Мир, 1983. – 256 с.
12. Функциональная асимметрия мозга и эмоции: материалы Второй всерос. научн. конф. [”Актуальные вопросы функциональной межполушарной асимметрии”] / М. Русалова. – М. : Логос, 2003. – 237 с.
13. Хомская Е.Д. Нейропсихология. – 4-е издание. / Е.Д. Хомская. – СПб. : Питер, 2005. – 496 с.

Спринская Зорьяна. Психологический анализ личности амбидекстра. В статье проанализированы психологические особенности латеральной организации мозга человека; выяснен вклад структуры правого и левого полушария в формирование сложной гаммы эмоциональных переживаний человека; осуществлен психологический анализ личности амбидекстра. Представлены результаты эмпирического исследования индивидуальных отличий некоторых показателей

емоціональної сфери праворуких, ліворуких дітей і амбидекстрів.

Ключевые слова: профіль латеральної організації мозку, емоціональна сфера особистості, праворукий/ліворукий дитина, амбидекстр.

Sprynska Zoryana. Psychological analysis of personality of ambidexter. In the article psychological features of lateral organization of human brain is analyzed, components of the structure of right and left hemispheres of the brain in the formation of a complex range of human emotional experience are examined as well as psychological analysis of personality of ambidexter is considered. The results of an empirical study of individual differences in some indicators of emotional sphere of righthanded, lefthanded children and ambidexters are presented.

Key words: profile of lateral organization of the brain, emotional sphere of personality, right-/ lefthanded child, ambidexter.